

mint, explicada pel ll. *quam* (Pokorny, *IEW* I, 704.31, d'acord amb tot això). Sembla, doncs, que això fos un jaient innat en el cèltic general, i no fóra temerari suposar que en gal hi hagués ja més del que suposem.

No vulguem decidir. Però observem que la gènesi ⁵ intra-romànica queda, al capdavant, no menys hipotètica que l'origen cèltic; i que costa de creure que no hi hagi relació, sinó casualitat, en la impressionant semblança del mot cèltic, ben documentat, i el mot romànic, essent aquest limitat a la Gàl·lia.

¹ «L'Emperador Guillem s'ha declarat *mant cop*, pensant en l'exèrcit comercial que l'Alemanya té escampat damunt el planeta, 'el primer comissionista de son imperi', Xènius, *Glossari*, c. 1911. —

² Com a cosa curiosa es pot notar que Casaponce arriba a fer-ne un adverbi **amantament*: «Bo y cantant ab una veu *amantament* manyaga» (*Contes Vallespirencs* VI). — ³ També es podria admetre que **MANTI* des del principi hagués estat pres pels gallo-

romans per un nom. pl., tal com *MULTI* i declinat segons el model d'aquest, cf. el fem. prov. *manta*. A això és contrari el fet que en francès hi hagi *-aint-* també en singular i en el femení. — ⁴ Poc se n'aparta el treball «*Maint*, origine et histoire d'un mot» (Stockholm 1955) de Tilander, ben informat i útil, i, com sempre, poc original — quan no s'esgarria.

Més inquisitiu i crític el de Rohlf, *ASNSL* CLXIII, 154ss. (seguit per Sandfeld, *Litbl.* LVIII, 271-2), que en definitiva segueix les idees de Schuchardt, tractant d'aportar-hi alguns reforços i petites rectificacions; no em semblen verament importants ni prou segures: *MAGNI* pot tirar ocasionalment a valer per 'molts' (sic. *magni frutti* = *molli frutti*, i en alguns passatges trobadorescos es noten, més o menys inequívocament, desviacions semblants), però la idea no convenç si cerquem de convertir-la en un indicatiu de cosa més permanent; per altra banda que en la fonètica del francès antic *mainz* *MAGNOS* aparegui amb africada, no és justificació suficient de l'aparició general de *mainte*, *mainta*, en occità ni en francès mateix. Per altra part, algun indicatiu filològic que hom procura trobar en suport de l'antiguitat ante-romànica del pronom amb *-r-*, no sembla vàlid: hi ha una glossa llatina «*mante*: amplissime» (*CGL* IV, 114.22), però no és prou segur que la tinguem en forma correcta: essent única pot ser (mentre no n'hi hagi més confirmació) mal copiada: Heraeus (*CGL* VI, 678) suggereix error per *maxime*; Nettleship, per *macte*, car de fet «*macte*: magis» (inspirat en un passatge de Virgili) és una glossa freqüent. — ⁵ Ber-

toni, *ZRPb.* xx, 92; Salvioni, *AGI* XII, 436; XIV, 215; i el treball de Seifert, 72. — ⁶ Com diu Jeanroy, *Extraits des Chroniqueurs Français*, 233. — ⁷ També es podria imaginar que el gal vagi crear tardanament un adjectiu **MANTIŌ-* (del qual vindria l'adj. romànic *maint*), derivat de l'abstracte *MANTI*, i que aquesta data heterogènia impedisís l'assimilació de la *T*, mentre que no podia impedir el trasllat de la *-r-*. Més hipotètic això, no sembla necessari. —

⁸ *Cat. menja* < *maĩnġa* < *manġia* < *MANDICARE*. ⁶⁰

Fr. *point*, oc. *poinb(t)* < *PŪNCTUM*.

Manta, V. *mantell* i a *manta* (*MANT*) *Mantada*, *mantaire*, *mantar*, V. *mantell*

MANTEGA, mot comú amb el port. *manteiga*, i el cast. *manteca*, que antigament s'estenia també al mosàrab i a alguna zona occitana; més modernament apareix a Sardenya, Sud d'Itàlia i fins Romania, però en aquestes regions és (segons sembla, pertot) importació hispànica; origen incert, tanmateix és segurament un mot pre-romà, i molt antic a la Península, probablement indoeuropeu i potser sorotàptic; les tres llengües suposen bases fonètiques primitivament diverses, que podien correspondre a altres tants dialectes aborígens: **MANTECA* en català i llenguadocià, *-ECCA* en castellà, *-EICA* o *-AICA* en portuguès. □ 1.^a doc.: 1249.

«-- Quintal de cànem, obrat o no obrat: 4 drs. e mealla; quintal de *mantega*, 4 drs. e m.; qui. de sabó mol, 4 drs. e m.; ---», Lleuda de Cotlliure aplicada a Tortosa, a. 1249, còpia de fi S. XIII (*RLR* IV, 251); en uns comptes de Pere el Gran infant «--- 13 drs. *mantega* ---» (Soldevila, *Pere el G.* III, 433); «cípios seques, lo c<ent>, 1 dr.; *mantega* o bori,¹ lo quintal, 3 mca<l>les; riz e amenes, la carga, 4 drs.» en la reva de Perpinyà de 1284 (*RLR* IV, 375). «Tot peix salat, exceptat toynina, pac per liura, 2 drs. --- centenar de sípies seques ---, *mentega*, ris, amelles, sac de va<l>lanes, armina de notz, amenlós ab closca, l'aymina, 2 drs.» ³⁰ *tarifa dels corraters de Perpinyà de 1295* (*RLR* V, 87).

Tot seguit apareix en textos literaris. «Mafumet --- se-n anà en la vila de Tripe, e fenyé-s propheta, e dix que Déus lo trametia al poble d'aquella ciutat, e promès-loques que en parafís aurién paria de fembres e menjarien *mantega* e mel, e bourien vi e aygua e let ---»; «un simi hoí lo so, e venc a aquell alduff: aquell simi se cuydà que, enaxí com la veu era gran, que enaxí lo alduff fos ple de *mantega* o de alguna cosa que fos bona a manjar», Llull (*Do. Pu.*, Gili, 176; *Merav.* VII, § 4; *NCL* II, 109); «apenes avia talent de menjar nula ora Sent Bernat --- per què, él menjava molt poc: una vegada per e<r>ror bec oli per vi, per què, res no-n conoc, entró que hom li-o dix --- altra vegada menjà sagí de porc per *mantega*, que res no-n sentia», *VidesR*, 178r2, n. 8 (traduint *pro butyro*).

Quan els moros d'Alcoll avituallen el comboi de Pere el Gran, «li trameteren, ab barques, deu bous e vint moltons, e tot lo pa que atrobaren cuit en terra, e mel, e *mantega* e molt peix», Muntaner, fets de 1283, cap. 85 (*Casac.* II, 57.2).² «En lo pascal, no ús de totes salses, sinó les espesses --- ab gingebre vert; a la fi de taula, flaons e formajades, e formatge fritt ab *mantega*, o fus al forn, d'amunt cubert de sucre e posat en pa torrat», Eiximenis (*Terç*, § 354; *NCL* VI, 51); «Yo, car nebot, / t'he sols rescrit / què-m par profit, / mel e *mantega*: / si bé-s... mastega, / pot ben valer», JRoig (*Spill*, 16243); Aversó, *Torc.*, 136.11, rimant amb pega, rega i altres 14 mots en *-ega* («plenisonant»).